

Gdańsk, 11. 06. 2018 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Wendołowicz pt:
„Podaż nutraceutyków oraz sposób żywienia i jego wpływ na stan kliniczny pacjentów
leczonych z powodu zaburzeń psychicznych ”
wykonanej w Zakładzie Dietetyki i Żywienia Klinicznego
Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku
pod kierunkiem dr hab. Lucyny Ostrowskiej

*Zlecona przez Radę Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku
pismem z dnia 05.06.2018 r.*

Tematyka badań mgr Agnieszki Wendołowicz w ramach przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej dotyczy wpływu sposobu żywienia i stopnia odżywienia na stan psychiczny pacjentów chorych na depresję i schizofrenię.

Wiek XXI to coraz szybszy rozwój cywilizacji przybierający formy, które z racji zjawisk ubocznych mogą stanowić zagrożenie zdrowia i życia człowieka. Chociaż średnia długość życia uległa znacznemu wydłużeniu, to jednak tryb życia coraz bardziej odbiega od modelu, wypracowanego przez pokolenia. Przewlekłe napięcie emocjonalne sprzyja powstawaniu zaburzeń psychosomatycznych objawiających się rosnącą liczbą chorych na depresję oraz obniżeniem odporności prowadzącym do przewlekłych infekcji i rozwoju chorób nowotworowych, a także chorób zespołu metabolicznego.

Choroby niezakaźne są konsekwencją niewłaściwego stylu życia, na który składają się stres emocjonalny, nieprawidłowa dieta i niska aktywność fizyczna, a niewłaściwie skomponowane posiłki są szczególnie ważnymi czynnikami środowiskowymi determinującymi występowanie wielu żywieniowo-zależnych chorób metabolicznych.

Jednym z podstawowych warunków dobrego stanu zdrowia i funkcjonowania organizmu jest odpowiednie żywienie. Prowadzone w ostatnich latach badania epidemiologów i żywieniowców wskazują, że pomiędzy sposobem żywienia, stanem odżywienia, a zdrowiem i samopoczuciem człowieka występują istotne zależności. Skład i wartość odżywcza żywności ulega ciągłym zmianom wskutek unowocześnień zarówno w

przemysle spozywczym jak i w uprawach rolnych oraz w hodowli. W ostatnich latach obserwuje się zmiany demograficzne (przyrost populacji i zwiększanie się udziału w niej ludzi starszych) oraz korzystniejszą sytuację ekonomiczną społeczeństwa, co powoduje wzrost zapotrzebowania na droższe produkty, wysoko przetworzone i wygodne w użyciu. Jednakże, stosowanie diety zawierającej głównie produkty przetworzone i oczyszczone może wpływać niekorzystnie na określone szlaki metaboliczne, powodując zaburzenia wielu funkcji organizmu. Pokarm człowieka to substancje chemiczne w postaci produktów pochodzenia roślinnego, zwierzęcego, jak również grzyby, pierwotniaki i bakterie, które oprócz wartości odżywczej odgrywają pewną rolę w procesach trawienia i przyswajania jak i przygotowywania pokarmu.

Recenzowana rozprawa doktorska mgr Agnieszki Wendołowicz wykonana pod kierunkiem Pani dr hab. Lucyny Ostrowskiej w Zakładzie Dietetyki i Żywienia Klinicznego UMB na Wydziale Nauk o Zdrowiu jest obszernym opracowaniem podzielonym na część teoretyczną, cel pracy, część doświadczalną (metody i wyniki), dyskusję wyników i wnioski. Ponadto, praca zawiera wykaz skrótów, streszczenia w języku polskim i angielskim oraz spis cytowanej literatury.

Oceniając przedłożoną pracę, w pierwszym rzędzie można stwierdzić, że opisana problematyka i metodologia wykorzystana do jej oceny jest nowatorska i aktualna. Potwierdzenie tego Czytelnik znajdzie w poszczególnych rozdziałach dysertacji.

Doktorantka, do pracy badawczej była bardzo dobrze przygotowana o czym świadczy między innymi sposób omówienia światowego piśmiennictwa dotyczącego tematu rozprawy, zawartego w części teoretycznej. Przedstawione rozważania to ciekawy rys historyczny na temat etiologii i wymiaru klinicznego depresji i schizofrenii. Należy podkreślić, że ta część rozprawy jest dobrze napisana, w sposób jasny i zwięzły, nie budzący zastrzeżeń merytorycznych. Świetnie wprowadza czytelnika do dalszych rozdziałów niniejszej pracy.

Autorka rozprawy jasno określiła cel badań, który dotyczył wpływu podaży wybranych substancji odżywczych zawartych w diecie oraz sposobu żywienia i stopnia odżywienia na stan psychiczny pacjentów chorych na depresję i schizofrenię.

Badania były prowadzone w Klinice Psychiatrii oraz w Zakładzie Dietetyki i Żywienia Klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku w latach 2012-2013 i 2015-2016, łącznie przebadano 376 osób dorosłych. Należy podkreślić trudności związane z zakwalifikowaną grupą pacjentów (500 osób), gdyż niektórzy pacjenci ze względu na stan kliniczny nie mogli brać czynnego udziału w zaplanowanych badaniach.

Całość dysertacji zamieszczona jest na 249 stronach. Jest to obszerna praca, a zwłaszcza część prezentująca wyniki badań i dyskusję, która obejmuje 162. strony.

Uzyskane przez Kandydatkę wyniki badań oceniam bardzo wysoko. Wielowątkowa tematyka recenzowanej pracy (ocena wpływu podaży substancji aktywnych biologicznie zawartych w diecie oraz sposobu żywienia i odżywienia na stan psychiczny pacjentów chorych na depresję i schizofrenię oraz analiza zależności sposobu żywienia ze stanem psychicznym badanych pacjentów) zasługuje na uwagę, została dobrze i logicznie zaprojektowana i zrealizowana.

Doktorantka przedstawiła wyniki badań dotyczące analizy materiału badawczego z wykorzystaniem badań klinicznych w formie 47 tabel i 64 rycin. Przeprowadzone badania i uzyskane wyniki zostały właściwie zinterpretowane i świadczą o bardzo dobrym przygotowaniu teoretycznym Doktorantki oraz o umiejętności samodzielnej pracy naukowej.

Doktorantka oceniła występowanie zależności pomiędzy analizowanymi parametrami stosując aktualnie dostępne i właściwie dobrane do zaplanowanych badań testy statystyczne.

Uzyskane wyniki badań Autorka omówiła i przedyskutowała z opublikowanymi badaniami innych autorów, cytując łącznie 177 pozycji dostępnej, aktualnej literatury.

W tym miejscu chciałabym przedstawić nieliczne uwagi i sugestie o charakterze dyskusyjnym odnoszące się do niniejszej pracy doktorskiej. Pierwsza uwaga dotyczy wykazu używanych skrótów, mianowicie jeśli on jest to nie rozpisujemy pełnej nazwy w tekście pracy np. na str.45: RDA. Następnie sądzę, że należałoby przedstawić wyraźniej i wyjaśnić znaczenie i stosowanie słowa „*nutraceutyk*”- Autorka pracy cytuje to pojęcie na podstawie artykułu: Joanna Saluk-Juszczak, Joanna Kołodziejczyk, Karolina Babicz, Karolina Królewska „Żywność Funkcjonalna — Rola Nutraceutyków w Profilaktyce Chorób Układu Krążenia” (pozycja literatury 22.). Jednak w tekście tej pracy pojawia się informacja z którą należy się zgodzić, cytuję: „Obecnie nutraceutyki nie są uznawane za leki, a zalicza się do nich składniki izolowane z żywności, suplementy diety, a także produkty ziołowe, które stosuje się pojedynczo lub łącząc ze sobą w celu wykorzystania ich synergistycznego działania”. Do dnia dzisiejszego w krajach Unii Europejskiej nazwa „*nutraceutyk*” dotycząca składników odżywczych jest stosowana w przypadku suplementów diety, jednak nie jest powszechnie akceptowana.

Mgr Agnieszka Wendołowicz podsumowuje uzyskane wyniki przedstawiając 7 istotnych wniosków. Wnioski mają formę podsumowującą uzyskane rezultaty, co wynika z założonego charakteru pracy, jak również określonych celów badań. Doktorantka podkreśla najważniejsze wyniki uzyskane w badaniach, a tematyka pracy doktorskiej jest nie tylko

interesująca z naukowego punktu widzenia ale ma również wymiar praktyczny, gdyż może stanowić podstawę praktycznego zastosowania.

Reasumując, z pełnym przekonaniem stwierdzam, że przedłożona do oceny praca Pani mgr Agnieszka Wendołowicz spełnia kryteria stawiane rozprawom na stopień naukowy doktora w zakresie nauk o zdrowiu, zgodnie z przepisami o stopniach i tytułach naukowych.

Na tej podstawie wnioskuję do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o dopuszczenie Pani mgr Agnieszki Wendołowicz do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Alice Selwidowska